

Bojan Cvelfar*

»Ta schlehten volk tega ferdirbanega cajta!« Celjski nemški časopis *Deutsche Wacht* o Ivanu Dečku

IZVLEČEK

Žalitve in napadi na slovenske someščane so bili na prelomu iz 19. v 20. stoletje stalnica časopisa celjskih Nemcev Deutsche Wacht. Eden od najbolj izpostavljenih je bil tudi v tem pogledu odvetnik Ivan Dečko. Prispevek izpostavlja dva značilna dogodka, v katerih je odigral glavno vlogo. Prvi so državnozborske volitve leta 1901, ko se je v mestni kuriji uspešno zoperstavil nemškemu protikandidatu Josefu Pommerju, drugi pa »afera Kosem« o oškodovanju blagajne okrajnega zastopa, ki je sovpadala s predvolilnim bojem za volitve v okrajni zastop leta 1904. Na trenutke so se v časopisu Deutsche Wacht brez milosti izživiljati tudi nad Dečkovo nesrečno boleznijo.

Ključne besede: Ivan Dečko, Deutsche Wacht, slovensko-nemški nacionalni boji, Celje

ABSTRACT

"THE BAD PEOPLE OF THESE ACCURSED TIMES!". *DEUTSCHE WACHT*, A GERMAN NEWSPAPER IN CELJE, ABOUT IVAN DEČKO

At the turn of the 19th to the 20th century, insults and attacks on Slovenian citizens were a regular feature of the Celje German newspaper Deutsche Wacht. Also in this respect, one of the most prominent individuals was the lawyer Ivan Dečko. The article highlights two

* Dr., vodja oddelka za družbene dejavnosti, Mestna občina Celje, Trg celjskih knezov 9, SI-3000 Celje, bojan.cvelfar@celje.si

characteristic events in which he played a major role. The first example took place during the 1901 national elections, when he successfully opposed the German candidate Josef Pommer in the urban curia, while the second was the so-called "Kosem Affair", which involved damages to the coffers of the district representation and coincided with the pre-election campaign for the 1904 district representation elections. Sometimes, the Deutsche Wacht even mercilessly mocked Dečko's unfortunate illness.

Keywords: Ivan Dečko, Deutsche Wacht, Slovenian-German national struggles, Celje

Na tak način se je celjski nemški časnik *Deutsche Wacht*¹ pošalil iz slovenščine, ki da jo govorijo štajerski vendi ali vindišarji, kot so jih imenovali. Da seveda nimajo svoje kulture, svojega jezika, da tudi največji štajerski slovenski rodoljubi doma za štirimi stenami raje govorijo nemško ... Večkrat navajajo tudi primere s Kranjske, češ da tam, v osrčju slovenstva, ni kaj bistveno drugače. Ljubljanski dopisnik namreč poroča, da je v eni od ljubljanskih gostiln, kjer se je nahajala tudi slovenska čitalnica, naročil v nemščini, a mu je natakarica zabrusila: »Tu se ne govori nemško, kar slovensko!« Ko je nato povprašal za jedilni list, naj bi dobil naslednji odgovor: »Imamo šupo, čisto šupo, grisonkerlne, melnokerlne pa nudelce. Potem imamo svinska prata, kälberna prata pa salata in restane herdäpfelne.« Ko se je odločil za »grisonkerlne in restane herdäpfelne«, je še povprašal po hišnem hlapcu in naj bi mu vrla natakarica odgovorila: »Hlapec nima ceita, je v furhausu pa tepiche ausklopfa!«²

Seveda so takšni in podobni zapiski z današnje perspektive lahko zelo zabavni. Takrat pač niso bili. Od žalitev in posmehovanja na nivoju celotnega slovenskega življa so bili še bolj boleči napadi in žalitve, ki so bili uperjeni v posameznike, predvsem slovenske narodne voditelje. Tako celjski nemški časnik takratnega vodjo slovenskih klerikalcev Ivana Šušteršiča striktno imenuje dr. Žlindra,³ medtem ko viteza Huga Berksa striktno naslavlja z »nemški državni vitez«, zanj pa po slovenskem primeru izumi celo novo skovanko »Slovensškutar«.

Celjske narodne voditelje v časopisu *Deutsche Wacht* največkrat naslavljajo z »die Cillier Pervaken« ali »Dečko, Sernec e tutti quanti«, gospodarstvenika Mihaela Vošnjaka »Hmeljev Miha«, veleindustrialca Petra Majdiča »Seefahrer« (ker je z avtomobilom pri Reki zapeljal v morje),⁴ politika Ivana Dečka največkrat kar z »dr. Zguba« ...

1 *Deutsche Wacht* je bil nemški časopis, ki je izhajal v Celju med letoma 1883 in 1919. Nastal je s preimenovanjem časopisa *Cillier Zeitung* (1848, 1876–1883), ki je ponovno pod tem imenom izhajal med letoma 1919 in 1929.

2 *Deutsche Wacht*, 3. 4. 1904, št. 27, priloga.

3 Naprednjaki so ga namreč obtoževali politične korupcije, sleparstva in dobičkarstva z umetnimi gnojili. – *Novice*, 10. 5. 1901.

4 *Deutsche Wacht*, 25. 8. 1901, št. 68, 4.

Tabela 1: Kakšna je bila Dečkova »popularnost« med celjskimi Nemci, kaže pogostost pojavljanja njegovega imena v nemškem časniku *Deutsche Wacht*:

Vir: *Deutsche Wacht*, 1900–1908

Leto	Prva stran	Naslov članka	Članek
1900	11	2	15
1901	10	2	10
1902	14	3	9
1903	2	-	5
1904	12	5	9
1905	2	6	8
1906	-	-	-
1907	-	-	4
1908	-	1	-
Skupaj	51	19	60

Odnos celjskega nemštva do Ivana Dečka, ki jim je vseskozi od svojega prihoda v Celje pa do prerane smrti zagotovo predstavljal najbolj boleč trn v peti, bom skozi tiskane črke nemškega lokalnega časnika v nadaljevanju prikazal na dveh značilnih primerih iz časa, ko je bil Dečko na vrhuncu svoje politične moči.

Primer št. 1: Volitve v državni zbor 1901

V petek, 11. januarja 1901, so bile volitve v državni zbor. V mestni kuriji sta se na Celjskem udarila nemški liberalni kandidat Josef Pommer in slovenski Ivan Dečko.

Obetal se je zanimiv in negotov boj. *Deutsche Wacht* je z Dečkovo kandidaturo svoje zvesto bralstvo seznanil že 11. oktobra 1900, torej tri mesece pred volitvami, na prvi strani in s posmehljivim naslovom: »Iwan der – Elegante« ter nadaljeval: »Das Ungeahnte wird Ereignis! Dr. Iwan Dečko ist Reichsrathscandidat für das Cillier Städtemandat.«⁵

Neposredno pred volitvami je isti časnik poročal, da sta oba kandidata drug proti drugemu bolj ostro nastrojena kot ponavadi in da stare delitve, ki so proizvedle že zelo uveljavljeni gesli »svoji k svojim« in »svobodnjaki proti klerikalcem«, enostavno niso več zadoščale. Seveda je bil to zelo napet čas, čas po odprtju slovenskega Narodnega doma ter nemških napadov in izgrediv ob obisku čeških študentov leta 1899, spomini, na katere so bili seveda še zelo sveži.⁶

⁵ *Deutsche Wacht*, 11. 10. 1900, št. 81, 1.

⁶ *Deutsche Wacht*, 10. 1. 1901, št. 3, 3.

Dan pred volitvami je celjski nemški časopis Dečka tendenciozno označil za »zagrizenega sovražnika Celja, ki podpihuje vse Slovence«. Njegova življenjska naloga naj bi bila poniževati in zasmehovati Celje ter iz Narodnega doma njegovim prebivalcem groziti z revolverji – in to v prisotnosti predstavnikov pristojnih krajevnih uradov. Tako so pozivali vse nemške volivce v Celju in okolici, da je njihova častna dolžnost, da se zagotovo udeležijo volitev in glasujejo za nemškega kandidata Josefa Pommerja, saj bi le tako lahko računali na zanesljivo zmago proti zapriseženemu sovražniku nemške kulture in običajev. S tem bi zadali poraz Dečku in njegovim najtesnejšim tovarišem, ki naj bi v njihovo miroljubno mesto prinesli velik nemir, neslogo in sovraštvo.⁷

Nemški list nagovarja tudi slovenske someščane. Slovenskega kandidata Dečka opisuje kot brezobzirnega, srditega sovražnika Celja, kot predrznega in brutalnega uničevalca miroljubnega sožitja vseh meščanov. Njegova kandidatura naj bi pomenila posmeh Celju, saj je mestu strastno napovedal vojno. Hkrati jih opozarja, da se bodo v primeru nudenja podpore Dečku identificirali z njim in njegovim sovraštvom do mesta. V naslednjem stavku pa že grozi, da Celjani tega njihovega sovraštva ne bodo več mirno požirali in da se mora vsak slovenski prebivalec Celja, ki bi volil Ivana Dečka, zavedati, da se bo moral odpovedati dosedanjemu prijateljskemu poslovanju z Nemci, od katerega naj bi bil popolnoma odvisen. Kateri so ti, ki si bodo to dovolili, pa da bo itak javno objavljeno v njihovem časniku. Slednje so v *Deutsche Wachtu* tudi storili – še več, objavili so tudi imena tistih, ki sploh niso šli na volišče. Članek pa časnik zaključí z znanim geslom: Kdor ni z nami, je proti nam!⁸

Številka na dan pred volitvami je bila seveda posvečena predvsem obema kandidatoma, tako da se je Ivan Dečko omenjal skorajda na vsaki strani. Med novicami in komentarji so namesto s presledki prostor zapolnili z zanimivimi, z nemškega gledišča retoričnimi vprašanji o slovenskem kandidatu in tako opozarjali svoje bralce na njegov značaj. Takšni »mednaslovi« so se razpredali čez celoten stolpec, natisnjeni so bili z večjimi odebeljenimi črkami, da so še bolj izstopali med gotico, so jih natisnili v latini. Vsebina teh zapisov, ki bi jih danes v računalniškem jeziku najlažje označili kot »bannerje«, je bila seveda zelo provokativna in sama po sebi pove dovolj:⁹

- Ali lahko smatramo zgrbančenega razsipnega pisarja dr. Dečka za resničnega ljubljenca naroda?
- Zakaj je dr. Dečko svojo vilo »Livada« poimenoval po podeželskem dvorcu ruskega carja?
- Zakaj bi dr. Dečko dopustil na Celjane streljati z revolverji?
- Zakaj je dr. Dečko svoja predvolilna zborovanja imel skupaj z renegatom Berksom in sokrivcem Žičkarjem?
- Zakaj je dr. Dečko za oblikovanje velikoslovenskega ozemlja in razkosanje dežele Štajerske?
- Imajo panslavisti druge namene?
- Si zasluži dr. Dečko nadimek dr. Zguba?

7 Prav tam.

8 *Deutsche Wacht*, 13. 1. 1901, št. 4, 3, 4.

9 *Deutsche Wacht*, 10. 1. 1901, št. 3, 2, 3.

Kar polovico zadnje strani zavzema vzorec »pravilno« izpolnjene glasovnice, seveda za Josefa Pommerja, drugo polovico pa nekakšni opozorili, zapisani z ogromnimi črkami, ki naj bi dokazovali protidržavno in proticeljsko delovanje slovenskega kandidata. Prvo se glasi: »Warum ließ dr. Dečko und die slovenische Parteileitung den Narodni dom zur Aerger aller Cillier nicht beleuchten, als es sich um die Ehrung des Kaisers handelte?« Drugo pa: »Cillier Hausbesitzer! Durch die Hetzpolitik des dr. Dečko und seiner Helfershelfer sollen in Cilli die Häuser, sowie Grund und Boden entwerthet werden. Wer wagt es, einem solchen Manne die Stimme zu geben?«¹⁰

Po navedbah časopisa *Deutsche Wacht* so si Slovenci tudi kupovali glasove. V potrditev tega list navaja primer slovenskega hišnega posestnika Oblaka, ki naj bi nagovarjal svojega najemnika čevljarja Perka, češ da ga bo v primeru, če bo glasoval za slovenskega kandidata, oprostil plačila ene mesečne najemnine. *Vahtarica* je takšno domnevno ravnanje slovenske strani označila kar za terorizem.

Epilog: v kmečki kuriji je sicer prepričljivo zmagal slovenski kandidat vitez Hugo Berks (dobil je namreč kar 249 od 268 glasov), volitve v mestni kuriji pa so se le izšle po željah nemške strani, vendar z veliko manjšo razliko, kot so pričakovali. V mestih Celje in Brežice ter trgih Laško, Vojnik, Vitanje, Konjice, Rogatec je zmagal nemški kandidat Josef Pommer, v Sevnici, Kozjem, Šoštanju, Šmarju, Žalcu, Vranskem, Mozirju, Ljubnem in Gornjem Gradu pa Ivan Dečko (v zadnjih petih savinjskih trgih nemški kandidat ni prejel niti glasu). Skupno je bil rezultat 725 glasov proti 642 za Josefa Pommerja. Torej je Ivanu Dečku zmanjkalo le 83 glasov, kar je bil v primerjavi s prejšnjimi volitvami odličen rezultat – leta 1891 je Slovincem zmanjkalo 95, leta 1897 pa kar 142 glasov.¹¹

Tega napredka so se ustrašili tudi celjski Nemci,¹² zato so Ivana Dečka in njegove volivce v svojem časniku žalili tudi po volitvah. Ne le da so vse tudi poimensko natančno navedli, pač pa so statistično prikazali tudi njihov izvor. Po teh navedbah naj bi za Ivana Dečka glasovala le dva pristna Celjana, 63 Štajercev od drugod, 40 Kranjcev, šest Hrvatov, dva Čeha, en Rom in en volivec neznanega izvora. Poanta vsega tega je bila prikazati Celje kot izključno nemško mesto, Celjane kot Nemce, Slovence pa kot nekakšne pritepence.

Primer št. 2: Afera Kosem

Ta primer je zanimiv že zaradi samega trenutka, ko se je zgodil. Gre namreč za afero, ki je izbruhnila pred volitvami v okrajni zastop leta 1904. Umazana predvolilna kampanja, ki je bila osredotočena predvsem na to temo, bi se brez težav lahko primerjala z nekaterimi najbolj razvpitimi v samostojni Sloveniji.

¹⁰ *Deutsche Wacht*, 10. 1. 1901, št. 3, 8.

¹¹ *Deutsche Wacht*, 13. 1. 1901, št. 4, 2–4.

¹² Gl. Cvirn, *Trdnjavski trikotnik*, 244.

Že 9. februarja 1904 je časnik celjskih Slovencev *Domovina* poročal: »Za nemške in nemškutarske časnike je Kosemova afera mastna pečenka. Z uprav kanibalsko slastjo glodajo mastno kost, katero jim je Kosemova nepoštenost vrgla pred gladno žrelo. Avše mislijo, da je Kosemova lumparija slovenstvo v celjskem okraju kar v prah pomendrala. Lažejo torej in kvasijo, da se kar kadi in smrdi, in čudno le, da še najdejo kostrune, ki vse od konca do kraja verjamejo.«¹³

Pojdimo po vrsti. Blagajnik okrajnega zastopa Josip Kosem je namreč več let pretkano potvarjal račune in si tako neupravičeno prisvojil, kot se je na koncu izkazalo, zajetno vsoto – 42.904 krone. Za to dejanje je bil obsojen in strpan v zapor – torej je dobil zaslužen kaznen. Denarja pa v celoti ni mogel vrniti, ker je trdil, da ga je »sam zase porabil, da od tega denarja nič ni domu prinesel, da ga je navadno skril v predalu v pisarni okrajnega zastopa in ga porabil za ženske in za pijačo ter da žena o vsem tem ni nič vedela«.¹⁴

Vodilna moža celjskega okrajnega zastopa sta tedaj bila načelnik Josip Sernec in njegov namestnik Ivan Dečko. Seveda sta prav ta dva postala tarči nemške strani in nemškutarjev, na križ so ju pribijali zaradi njune objektivne odgovornosti in zahtevali, da zaradi svojega malomarnega ravnanja in preblagega nadzora odgovarjata ter poplačata nastalo škodo iz lastnega žepa.

Še več vetra v jadra so celjski Nemci in njihovo trobilo *Deutsche Wacht* dobili s pojavom dopisa višje inštanice, Štajerskega deželnega odbora (ki so ga mimogrede označevali kar za sodbo), da morata preostalo škodo v višini 26.649 kron in 61 vinarjev ter tudi komisijских in revizijskih stroškov 499 kron in 90 vinarjev poravnati slovenska prvaka.

V več številkah tega nemškega časnika so se razpisali, kako obsodba Kosma s strani kazenskega sodišča pomeni hkrati obsodbo »poglavarjev« Serneca in Dečka. Kako sta slovenska prvaka s svojim nevestnim ravnanjem okrajni zastop spravila v bankrot. Kako da je bila sodba do Kosma milostna, ker da je bil le žrtev neverjetnih, nezaslišanih in brezvestnih dolžnosti, ki sta mu jih naložila okrajna odbornika Sernec in Dečko. Kosem je vsem na oči izvedel goljufijo in tatvino, medtem ko sta Sernec in Dečko še enkrat več vzela svojo nadzorno dolžnost polovičarsko ter naj bi tako olajšala njegovo nečedno početje. Dopis deželnega odbora so si razlagali kot poziv celjskemu okrajnemu zastopu, naj pokritje skupne škode okrajnega sklada izterja od obeh vodilnih funkcionarjev, in sicer s tožbo. In kot so zapisali v časniku *Deutsche Wacht*, je v tem grmu tičal zajec.

Vladajoča slovenska večina v okrajnem zastopu se je že na zadnjem skupnem zasedanju izjasnila, da Sernecu in Dečku s tem naj ne bi povzročali sivih las ter da bodo nastalo škodo raje prevzeli na ramena »misera contribuens plebs«, torej okrajne prebivalce, tako da bodo enostavno povišali dajatve. Slovenski okrajni zastopniki pa naj bi prebivalstvo vlekli za nos s civilno tožbo proti Kosmovi ženi, od katere naj bi izterjali preostalo škodo. Seveda so pri časopisu *Deutsche Wacht* hitro ocenili, da za kaj takega

13 *Domovina*, 9. 2. 1904, št. 11, 59.

14 *Domovina*, 1. 4. 1904, št. 26, 147, 148.

obstaja zelo majhna verjetnost, v kar naj bi bili prepričani tudi gospodje tožniki.¹⁵

Nato celotna zgodba začne dobivati smisel – predvolilno konotacijo. Namreč, *Deutsche Wacht* na podlagi nje začne graditi perfidno nemško predvolilno kampanjo. Zapišejo, da bodo volitve, ki so pred vrati, dale odločitev, kdo bo poravnal narejeno škodo: v primeru nemške zmage bi okrajni odbor oba dejanska krivca (Serneca in Dečka) postavil na odgovornost pred deželni odbor, v nasprotnem primeru pa jo bodo prevalili na delovne ljudi, na pleča davkoplačevalcev. In ne samo to, Sernec in Dečko naj bi imela namen prebivalstvo obremeniti še z novimi davki. Vse skupaj zaključijo s pomenljivim stavkom, namenjenim kmečkemu prebivalstvu celjskega okraja: »Nur die allerdümmsten Kälber wähleln sich die Metzger selber!«¹⁶

Civilni senat celjskega okrožnega sodišča je 28. marca 1904 obravnaval tožbo, ki jo je v zadevi »Kosem« pripravi celjski okrajni zastop proti Mariji Kosem. *Vahtarica* je seveda to tožbo označila za zlonamerno in sramotno, kot nepotrebno nadlegovanje sodišča s strani Serneca in njegovega tovariša Dečka, da bi s tem prikrila svojo odgovornost in malomarnost v nadzorovanju dela tajnika Josipa Kosma. Okrajni zastop je zastopal kar Sernec sam, obtoženko Marijo Kosem pa dr. Stepischnegg.

Kot je poročal *Deutsche Wacht*, je Sernec, ki naj bi ga tako ali tako prevevala slab vest, moral ponovno poslušati zase zelo neprijetne reči. Ko človek prebira to poročilo, se kar ne more znebiti občutka, da sta v bistvu tožena stranka bila Sernec in Dečko, kajti Marija Kosem naj bi ju na finančne malverzacije svojega soproga večkrat opozarjala, a njenih trditev nista preverjala, še več, Sernec naj bi po njenem pričanju v nekem trenutku nadležno svarilko dobesedno brcnil skozi vrata.

Sernec ni mogel dokazati, da je bila Marija Kosem lastnica več hranilnih knjižic, vse skupaj je na glavo postavilo pričanje ravnatelja celjske mestne hranilnice, Gustava Rostoka, in sestre Josipa Kosma, tudi Marije Kosem, kasneje poročene Šmarčan. Ostale priče so opozarjale zlasti na razsipno in razkošno življenje zakoncev Kosem, toda tudi na to, da je obtožena živela zelo varčno, marljivo delala in skrbno upravljala z lastnino.

Iz mariborskega zapora so pripeljali tudi njenega moža Josipa Kosma. Ljudje so njegovo pričanje pričakovali z zelo veliko nestrpnostjo in napetostjo. Na zaslišanju se je kaj hitro prelevil v žrtev ter začel navajati, da je Sernec že z njegovim predhodnikom Čermakom grdo ravnal in ga na koncu vrgel na cesto (Čermak se je v resnici sicer upokojil). Sernec naj bi ga nadiral kot živino in sploh z njim ravnal kot s sužnjem v Afriki. Vzel naj bi mu vso dostojanstvo. V tem obupu je prišel na idejo, da bo pač potrpel, dokler bo šlo. Ko pa v tej službi ne bo več zdržal, bo zanalasč izostajal z dela. V vsem tem obupu se je navsezadnje tudi odločil, da bo vzel denar, ki naj bi ga v celoti porabil za pijančevanje, lahke ženske, ki naj bi jim kupoval tudi razna draga darila. Po njegovih ironičnih navedbah naj bi ogromno denarja porabil tudi za slovenska narodnostna slavlja. Seveda *Vahtarica* poroča, da je ta izjava zelo potrla Serneca, tako da je sploh ni poskušal ovreči, pač pa z nekaj besedami odvrnil, da tako ali tako o tem nima mnenja.

15 *Deutsche Wacht*, 31. 1. 1904, št. 9, 1; 10. 4. 1904, št. 29, 1, 2; 8. 5. 1904, št. 37, 1, 2.

16 *Deutsche Wacht*, 31. 1. 1904, št. 9, 1.

Po njegovi seveda zelo medli zaključni besedi naj bi dr. Stepschnegg še enkrat predstavil obravnavane dokazne materiale ter poudaril vso nepravilnost in neprimernost obtožbe. Po daljšem posvetovanju je predsedujoči senata c. kr. deželni sodni svetnik g. Katzianschitz popolnoma zavrnil obtožbo ter tožniku naložil plačilo postopka.¹⁷

V času do volitev v okrajni zastop se Dečkovo ime praktično v vsaki številki pojavi na prvi strani. Seveda se iz njega predvsem norčujejo ter znova in znova ponavljajo njegovo moralno obvezo, da naj skupaj s Sernecom poplačata nastali primanjkljaj v okrajni blagajni. V enem takih zapisov so prepričani, da mora Dečko res delati z vsemi štirimi po cele dneve, da sili svoje pisarniške uradnike garati in opravljati tlako od zgodnjih jutranjih ur do poznega večera ter da skuša s tem preprečiti grozečo katastrofo, namreč poraz na volitvah. Zaključijo, da sicer to Dečko počne samovoljno. Bori se proti Nemcem, kot da gre njemu in Sernecu za glavo, se na vse kriplje trudi, da bi ponovno lahko igral »ljudskega zastopnika«, za kar bodo konec koncev morali plačati navadni ljudje. In še enkrat ponovijo, da ima pisarniško osebje pri Dečku resnično od pisanja boleče prste in od hoje obrušene pete – toda ne zaradi Dečkovega domoljubja, pač pa, ker je to njegova državljanska dolžnost, s tem pa si tudi uspešno polni vrečo z denarjem.¹⁸

Toda za nemške protagoniste je neposredno pred volitvami v okrajni zastop prišlo neprijetno presenečenje – njihov predvolilni adut se je sesul kot hišica iz kart. Celjska *Domovina* je namreč na prvi strani svojim volivcem z velikimi črkami sporočila: »27.159 K 51 vinarjev, za katere je Kosem oškodoval okrajno blagajno, **je plačanih** (podčrtano). Tista mastna kost, s katero so se 'nemški' Celjani že leto dni mastili, je zglodana in jim je pala iz strupenega žrela. Celjski okraj ne trpi nobene škode. Dr. Sernec in dr. Dečko sta vložila po Kosmu poneverjeno vsoto pri okrajni blagajni, ne da bi bila vezana ali primorana.«¹⁹

Vahtarica seveda o tem molči, ne zapiše niti črke, okrajni zastop pa tudi po volitvah ostane v slovenskih rokah. Ta »dogodljaj pri okrajnem zastopu celjskemu« zelo podrobno opisuje Josip Sernec v svojih spominih.²⁰

Brez milosti tudi o Dečkovi bolezni

Nemški časnik se je od časa do časa razpisal tudi o Dečkovi nesrečni bolezni. Prva notica o tej temi se pojavi 29. junija 1904, ko *Deutsche Wacht* poroča, da se dr. Ivan Dečko nahaja v psihiatrični ustanovi v Eggenbergu: »Herr dr. Ivan, der sich derzeit in Eggenberg bei Graz abkühlt ...«²¹ 3. julija istega leta pa na prvi strani med drugim omenja, da namestnik predsednika okrajnega zastopa Ivan Dečko ne more več

¹⁷ *Deutsche Wacht*, 31. 3. 1904, št. 26, 4, 5.

¹⁸ *Deutsche Wacht*, 1. 5. 1904, št. 35, 1.

¹⁹ *Domovina*, 13. 5. 1904, št. 37, 215.

²⁰ Josip Sernec, *Spomini*, 75, 76.

²¹ *Deutsche Wacht*, 27. 6. 1904, št. 52, 3.

opravljati svoje dolžnosti. Izvedeli da so, da se je že pred mesecem dni mudil na graški psihiatrični kliniki, kjer ga je pregledal dr. Müller; govorice, ki so se širile, da je moral iti v ta zavod že pred meseci, pa da se zdijo zelo verjetne.²²

Nekakšen rezime vseh njegovih tegob, ki so ga zadele v zadnjem času in ki naj bi bile vzrok za njegovo bolezen, so si privoščili avgusta istega leta: »Zdi se, da velikega vodjo celjskih Slovencev zadnje čase spremlja velika smola. Najprej neumna zgodba s Kosmom, nato neprijeten nalog deželnega odbora, nato zlonameren proces proti Kosmovi ženi, ki je pomenil popoln poraz in veliko stroškov. Komajda je bilo to mimo, je moral poravnati zapitek lastnih »bratov« v Narodnem domu, nato je prišla potratna zgodbica s Prešernovimi slikami. Seveda ni nobeno čudo, da človek postane živčen in kot pobesneli Roland (legendarni francoski srednjeveški junak) na jeklenem konjičku (kolesu) sopiha sem ter tja in na njem vozi otroke.²³

Februarja 1905 je zaslediti kratko notico, v kateri bralcem sporočajo, da Dečko bolega na živcih, da se zato že nekaj časa nahaja v sanatoriju pri Gradcu in da so njegovi privrženci zelo zaskrbljeni.²⁴

V naslovu članka se *Deutsche Wacht* aprila 1905 sprašuje *Kje je dr. Ivan Dečko?* in nadaljuje v svoji zabavljaški maniri. Svojemu bralstvu namreč sporoča, da je štajerska odvetniška zbornica sporočila, da obolelega celjskega odvetnika Dečka začasno nadomešča Josip Karlovšek. Nato pa, da so slišali, da se Dečko že dva meseca nahaja v graškem sanatoriju. »Po famozni zgodbi o stavbni parceli za slovensko gimnazijo, ki je dvignila toliko prahu, smo lahko videli voziti se skozi mesto majhnega odvetnika z omenjenim imenom le v zaprtem vozu, seveda zaradi veliko prahu. Kmalu zatem je napravil vse. Njegov tovariš in sodelavec, nemški državni vitez Berks iz 'gradu' Blagovna, pa je enostavno postal predsednik proti prašne zveze.«²⁵

Pod naslovom *Črna zgodba* pa julija 1907 *Deutsche Wacht* sporoča:

»Odvetniku dr. J. Dečku je bila te dni končno razglašena blaznost, odvezta mu je bila pravilna sposobnost, odrejeno pa je bilo tudi zaprtje njegove odvetniške pisarne. Ob tej priložnosti je c. kr. državno namestništvo izdalo obvestilo in glede na okoliščine zaukazalo krvno preiskavo. To pomeni, da se morajo podvzati uradi, ki so pristojni za razglasitev skrbništva nad blazneži. V primeru Dečko se je dolga leta čakalo, čeravno je bilo sodno priznано, da je dr. Dečko bil že dolgo časa na duhu bolan.«²⁶

Ob njegovi smrti je v celjskem nemškem časniku izšla le skopa novička, da je umrl vodja celjskih Slovencev Ivan Dečko.²⁷

Za zaključek naj še predstavim karakteristične izjave »pomembnih sodobnikov«, kot jih je poimenoval in objavil *Deutsche Wacht* na prvi strani 23. novembra 1902, da

22 *Deutsche Wacht*, 3. 7. 1904, št. 53, 1.

23 *Deutsche Wacht*, 17. 8. 1904, št. 66, 3, 4.

24 »Dr. Decko befindet sich, wie wir erfahren, zur Zeit in einem Sanatorium in Graz. Er soll an Nervenzerüttung leiden, die seinen Angehörigen Grund zu großer Besorgnis ist.« – *Deutsche Wacht*, 23. 2. 1905, št. 16, 4.

25 *Deutsche Wacht*, 23. 4. 1905, št. 33, 5.

26 *Deutsche Wacht*, 22. 7. 1907, št. 58, 4. O tem gl. tudi Studen, Žalosten konec slovenskega rodoljuba.

27 »Dr. Ivan Dečko. Gestern ist in Graz der ehemalige Advocat Dr. Ivan Dečko gestorben. Er war bekanntlich der Führer der steierischen Slovenen.« – *Deutsche Wacht*, 4. 11. 1908, št. 89, 4.

bi še bolj razjezil svoje bralce in pokazal na slovansko nekultiviranost. Kar polovica teh je prišla iz ust Ivana Dečka, kar po svoje kaže na njegovo pomembnost in popularnost. Poleg zelo znanih izjav:

- Josipa Serneca, »da je Celje najbolj zanikrno mesto v Avstriji« (ki jo je izrekel kot namestnik deželnega glavarja v sodni dvorani),
 - Augusta Seynala: »Vi nemške svinje,« (ki jo je izrekel kot češki državni poslanec v državnem zboru)
 - in slovenskega kaplana na Remšniku: »Psom in Nemcem vstop prepovedan,«
- je tako Ivan Dečko prispeval kar tri:

- »Štajerski zakon o okrajnih zastopih je zakonita lopovščina« (kot slovenski deželni poslanec v štajerskem deželnem zboru),
- »Držite gobec!« (kot slovenski deželni poslanec v štajerskem deželnem zboru),
- »Na nemške meščane bomo streljali z revolverji« (kot slovenski deželni poslanec v celjskem Narodnem domu ob obisku čeških študentov).²⁸

Tako kot Ivan Dečko so se vse globoko zarezele v celjsko in slovensko zgodovino.

Viri in literatura

Literatura

- Cvirn, Janez. *Trdnjavski trikotnik. Politična orientacija Nemcev na Spodnjem Štajerskem (1861–1914)*. Maribor: Obzorja, 1997.
- Sernec, Josip. *Spomini*. Celje: Osrednja knjižnica, 2003.
- Studen, Andrej. Žalosten konec slovenskega rodoljuba. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 81=46, št. 1 (2010): 29–37.

Periodični tisk

- *Deutsche Wacht*, 1900–1904, 1905, 1907, 1908.
- *Domovina*, 1904.
- *Novice*, 1901.

²⁸ *Deutsche Wacht*, 23. 11. 1902, št. 94, 1.